

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Jaarwerk-programma 2014

Motto
Naar zichtbare kwaliteit in de jeugdzorg!

Missie
De Inspectie Jeugdzorg ziet toe op de kwaliteit van de jeugdzorg en op de naleving van de wetgeving. De inspectie stimuleert met haar toezicht de voorzieningen tot goede en veilige verzorging, opvoeding en behandeling van kinderen in de jeugdzorg en de ondersteuning van ouders en verzorgers van die kinderen. De inspectie draagt er met haar toezicht toe bij dat de samenleving erop kan vertrouwen dat kinderen en ouders de benodigde hulp en zorg krijgen van de instellingen en de professionals in de jeugdzorg. De inspectie zorgt voor een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit van de jeugdzorg dat relevant is voor de professional, de instelling, de overheid en de burger en dat helpt bij het verbeteren van de jeugdzorg.

Kengetallen Inspectie Jeugdzorg 2014

Formatie (incl. Samenwerkend Toezicht Jeugd)	60 fte
Budget (incl. Samenwerkend Toezicht Jeugd)	€ 5.862.000,-

De foto op de voorkant betreft geen personen in de jeugdzorg en is uitsluitend ter illustratie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding **5**

2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2014 **7**

2.1 Toezicht op de kwaliteit in algemene zin 10

2.2 Toezicht op de naleving van wettelijke eisen 11

2.3 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten 15

2.4 Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals 16

3. Op weg naar en klaar voor 2015 **17**

3.1 Nieuwe wettelijke taken Inspectie Jeugdzorg 17

3.2 Afsprakenkader met gemeenten 18

3.3 Samenwerking met andere inspecties 19

3.4 Risicomodel en Staat van de Jeugdzorg 21

1. Inleiding

Naar verwachting treedt per 1 januari 2015 de nieuwe Jeugdwet in werking. Binnen het nieuwe jeugdzorgstelsel worden de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van alle vormen van jeugdhulp (inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz, jeugd-lvb en gesloten jeugdzorg), jeugdreclassering en jeugdbescherming. Dit staat bekend als de *transitie* van de jeugdzorg.
Tegelijkertijd is het de bedoeling dat er een *transformatie* plaats vindt die vraagt om een andere manier van denken en handelen. De stelselwijziging moet leiden tot een omslag naar meer preventie en eerdere ondersteuning van kinderen en hun opvoeders, waarbij zoveel mogelijk wordt uitgegaan van de eigen kracht van de gezinnen en hun sociale netwerken. Problemen moeten minder snel worden gemedicaliseerd en er moet sprake zijn van integrale hulp volgens het principe *één gezin, één plan, één regisseur*.

Bovenstaande heeft grote gevolgen voor de werkers in de jeugdzorg en de gemeenten, maar ook voor de inspecties die werkzaam zijn binnen het jeugddomein. Zo krijgt de Inspectie Jeugdzorg ruimere bevoegdheden en instrumenten om handhavende maatregelen te treffen ten aanzien van jeugdhulpverleners en instellingen en de taak om toe te zien op de naleving van de eis van de verantwoorde werktoedeling. Verder brengt het integrale karakter van de hulp met zich mee, dat de samenwerking tussen de inspecties zal worden geïntensiveerd, zodat een integrale beoordeling van de kwaliteit van die hulp kan worden gemaakt. In aanloop naar het nieuwe jeugdstelsel hebben de betrokken inspecties een *Visie landelijk toezicht op de jeugdhulp* opgesteld, waarin wordt aangegeven op welke wijze zij voornemens zijn invulling te geven aan hun taken en rollen in het nieuwe jeugdstelsel.

In 2014 zal de Inspectie Jeugdzorg zich voorbereiden op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden die zij krijgt binnen het nieuwe jeugdstelsel, maar ook op een kritische en verantwoorde manier toe blijven zien op de kwaliteit van de geleverde jeugdzorg en de continuïteit van de zorg voor jeugdigen.
Kortom, een belangrijk jaar voor nu en voor de toekomst!

2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2014

De *Meerjarenvisie 2012-2015 van de Inspectie Jeugdzorg*[1] en de *Visie landelijk toezicht op de jeugdhulp*[2] geven aan waar het toezicht in de komende jaren op gericht zal zijn en hoe de Inspectie Jeugdzorg dit gaat doen. Ze vormen het kader voor de komende jaarwerkprogramma's. Binnen dit kader hanteert de inspectie een werkwijze die is gebaseerd op een inschatting van risico's op gebrekkige of tekortschietende kwaliteit van de zorg. Aan de hand van een *risicomodel* (waarover meer in paragraaf 3.4) komt de inspectie jaarlijks tot een werkprogramma.

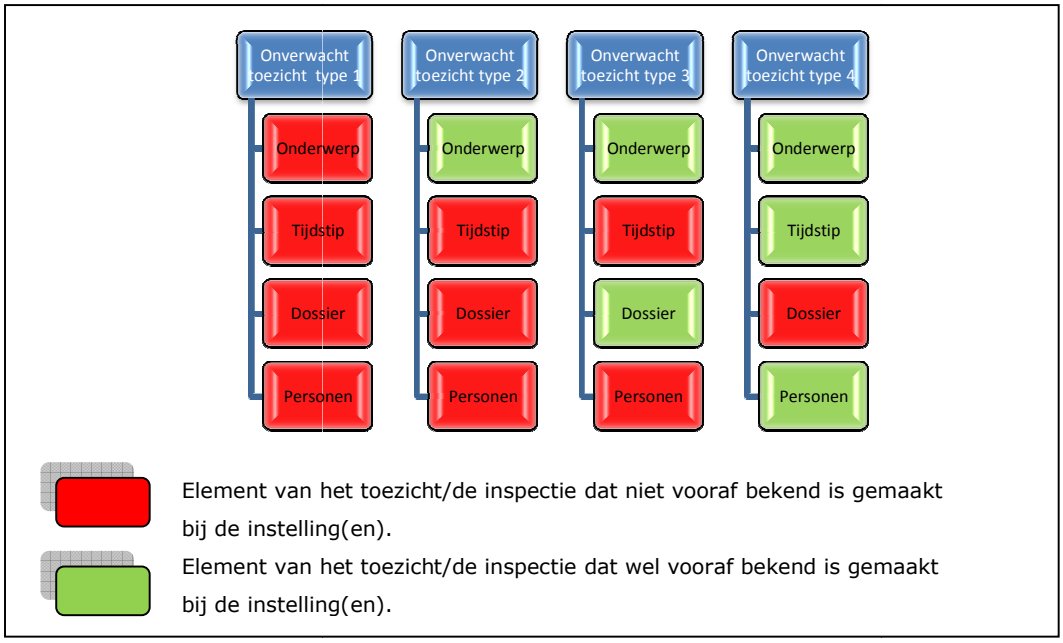
In dit hoofdstuk kunt u lezen hoe de inspectie haar toezicht vorm geeft en welke toezichtactiviteiten de inspectie in 2014 ontplooit. De activiteiten zijn – analoog aan de 'Visie landelijk toezicht op de jeugdhulp' - onder te verdelen in vier categorieën:

1. toezicht op de kwaliteit in algemene zin;
2. toezicht op de naleving van wettelijke eisen;
3. toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten;
4. toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals.

Onverwacht toezicht

Uitgangspunt is dat er bij het doen van toezicht altijd een onverwacht element aanwezig is. Dit kan bijvoorbeeld zijn dat een instelling niet weet wanneer de inspectie langskomt, dat vooraf niet bekend wordt gemaakt wat het onderwerp van toezicht is, welke dossiers de inspectie in wil zien of welke personen de inspectie wil spreken. Welke van deze elementen wel of niet van tevoren bekend worden gemaakt, hangt af van de aard van het toezicht, het onderwerp van het toezicht en het beoogde effect. Het is niet altijd nodig alle elementen onbekend te houden om goed (onverwacht) toezicht uit te voeren. Soms is het nodig om wel concrete afspraken te maken over het bezoek en het toezicht, zodat men er zeker van is dat mensen met wie moet worden gesproken in huis zijn.

[1] Inspectie Jeugdzorg (maart 2012). *Laverend maar koersvast. Meerjarenvisie 2012-2015.*
[2] Inspectie Jeugdzorg en Inspectie voor de Gezondheidszorg (juli 2013). *Visie landelijk toezicht op de jeugdhulp.*

Figuur 1: elementen onverwacht toezicht Inspectie Jeugdzorg

Regionale toezichtplannen

Jaarlijks stellen de inspecteurs van de Inspectie Jeugdzorg regionale toezichtplannen op, waarin staat welke toezichtactiviteiten er dat jaar plaats gaan vinden bij de jeugdzorginstellingen in het land. De inspectie hanteert voor het regionale toezicht algemene uitgangspunten waaraan alle plannen moeten voldoen, waardoor de aanpak en werkwijze binnen de verschillende regio's eenduidig en vergelijkbaar is. Binnen deze kaders stellen de inspecteurs aan de hand van risicoprofielen van de instellingen (zie paragraaf 3.4) prioriteiten in de toezichtactiviteiten.
Een belangrijk onderdeel van de toezichtactiviteiten is het toezien op de uitvoering van verbetermaatregelen naar aanleiding van eerder gedaan toezicht. De inspecteurs gaan binnen hun regio's na in hoeverre instellingen aanbevelingen van de inspectie overnemen en of dit leidt tot de gewenste verbeteringen. Ook onderhouden zij contacten met de provincies[3], die als handhaver verantwoordelijk zijn voor het functioneren van de instellingen.

Verscherpt toezicht

Als de inspectie oordeelt dat er structurele tekortkomingen zijn in de kwaliteit van de door instellingen geleverde zorg die (kunnen) leiden tot ernstige risico's voor de veiligheid van de kinderen, dan kan zij een instelling onder verscherpt toezicht plaatsen. De instelling moet in dat geval een plan overleggen waarin wordt

[3] Waar provincie staat, wordt tevens stadsregio bedoeld.

vastgelegd wat ze doet om de situatie zo snel mogelijk te verbeteren. Vervolgens dient de instelling de inspectie periodiek te informeren over de voortgang van de uitvoering van het plan èn over de behaalde resultaten. De inspectie doet na maximaal een jaar een hertoets bij de instelling die onder verscherpt toezicht is geplaatst.

Samenwerkend Toezicht Jeugd

Bij de voorbereiding en uitvoering van het toezicht binnen het jeugddomein werkt de Inspectie Jeugdzorg nauw samen met de inspecties van het Onderwijs, Gezondheidszorg, Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid binnen Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ). Alle gezamenlijke toezichtactiviteiten met betrekking tot (de verantwoorde zorg voor) kinderen zijn hierin ondergebracht. Welke van de vijf inspecties met elkaar samenwerken is afhankelijk van het onderwerp of de problematiek waar toezicht naar wordt gedaan. Voor alle gezamenlijke toezichtactiviteiten geldt dat steeds één van de inspecties het voortouw heeft. STJ is organisatorisch ondergebracht bij de Inspectie Jeugdzorg. De stuurgroep STJ bestaat uit de hoofden van de aangesloten inspecties en staat onder voorzitterschap van de hoofdinspecteur van de Inspectie Jeugdzorg. De inspecties detacheren jaarlijks een aantal inspecteurs bij STJ.

Relatie jaarwerkprogramma's Samenwerkend Toezicht Jeugd en Inspectie Jeugdzorg

De samenwerkende inspecties stellen jaarlijks een gezamenlijk jaarplan op waarin alle activiteiten worden vermeld die onder de vlag van STJ worden ontplooid (zie *Werkprogramma Jeugd 2013-2014*[4]). Deze activiteiten zijn gerelateerd aan de vier thema's uit de *Meerjarige Jeugdagenda 2012-2015*[5]: kindermishandeling, kwetsbare groepen, overlastgevende groepen en de verbinding en samenhang op lokaal niveau. De programmering van het gezamenlijke werkprogramma verloopt volgens een andere cyclus dan die van het werkprogramma van de Inspectie Jeugdzorg (en de andere in STJ participerende inspecties). Op die manier dienen de bevindingen van de onderzoeken van de participerende inspecties als input voor het gezamenlijke programma en andersom. In het Jaarwerkprogramma 2014 van de Inspectie Jeugdzorg staan alle gezamenlijke activiteiten waar de Inspectie Jeugdzorg in 2014 een bijdrage aan levert opgenomen.

[4] Samenwerkend Toezicht Jeugd (september 2013). *Werkprogramma Jeugd 2013-2014.*
[5] Samenwerkend Toezicht Jeugd (oktober 2012). *Meerjarige Jeugdagenda Samenwerkend Toezicht Jeugd 2012-2015.*

2.1 Toezicht op de kwaliteit in algemene zin

Bij het toezicht op de kwaliteit in algemene zin gaat het om de algehele effectiviteit van het jeugdstelsel. Hiermee stelt de inspectie de verantwoordelijke bewindspersonen in staat om hun systeemverantwoordelijkheid voor het jeugdstelsel waar te maken. De inspectie verzamelt informatie over en beoordeelt de door zorgaanbieders geleverde zorg, waarbij het vertrekpunt de kwetsbare positie van het kind en diens gezin en/of de integrale trajectbenadering is (Is men voldoende resultaatgericht? Werkt de keten? Is er coördinatie van zorg? Is er voldoende samenwerking?). Het toezicht richt zich als het ware op de resultante van alle inspanningen.
Deze vorm van toezicht wordt conform artikel 9.1 van de Jeugdwet ook in het nieuwe stelsel opgedragen aan de Inspectie Jeugdzorg. Dit toezicht voert de Inspectie Jeugdzorg samen uit met de andere STJ-inspecties.

Gezinnen met geringe sociale redzaamheid

De vijf STJ-inspecties doen in 2013-2014 toezicht naar de verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met geringe sociale redzaamheid, ook wel multiprobleemgezinnen genoemd. In 2013 is gekeken naar de borging van verantwoorde zorg en ondersteuning op beleidsniveau in 21 gemeenten. In het najaar van 2013 zijn de inspecties bij vier gemeenten - waar deze zorg en ondersteuning geborgd is - een praktijktoezicht op casusniveau gestart dat doorloopt naar 2014.
De Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft het voortouw bij dit project.

Thuiszitters

In 2013 hebben de vijf STJ-inspecties onderzoek gedaan naar de manier waarop gemeenten, samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, scholen en instellingen in de jeugd- en gezondheidszorg samenwerken om problemen van thuiszittende leerlingen op te lossen. De uit het onderzoek naar voren gekomen elementen en kenmerken van succesvol handelen worden opgenomen in een handreiking die naar verwachting begin 2014 wordt vastgesteld. In 2014 voeren de inspecties een vervolgtoezicht uit waarbij de uitkomsten van het onderzoek uit 2013 worden uitgewerkt. De focus komt dan te liggen op specifieke groepen jongeren, waarbij met

name wordt ingezoomd op de aansluiting van het onderwijs van jongeren na (gesloten) behandeltrajecten.
De Inspectie van het Onderwijs heeft het voortouw bij dit project.

Ontwikkelen toetsingskader kwaliteit in algemene zin

De nieuwe Jeugdwet voorziet onder meer in een landelijk toezicht op de kwaliteit in algemene zin. Voor dit toezicht hebben de vijf STJ-inspecties in 2013 een concept toetsingskader ontwikkeld waarmee - gegeven het beleid en de regiefunctie van de gemeente - gekeken wordt naar de samenwerking op lokaal en regionaal niveau en de resultaten van al deze inspanningen voor het kind en het gezin: worden er werkelijk resultaten geboekt en worden deze ook gemeten? Het toetsingskader wordt in 2014 door middel van een aantal pilots in de praktijk getest.
De Inspectie Jeugdzorg heeft het voortouw bij dit project.

2.2 Toezicht op de naleving van de wettelijke eisen

De Inspectie Jeugdzorg ziet toe op de naleving van wettelijke eisen voor de instellingen en de verplichtingen die gelden voor de kwaliteit van de zorg. Vooral de bepalingen over verantwoorde zorg hebben de aandacht. Maar daarnaast zijn er nog andere bepalingen en verplichtingen. Die moeten uiteraard ook worden nageleefd door de instellingen waarop de wet van toepassing is.
Dit nalevingstoezicht doet de Inspectie Jeugdzorg aan de hand van het *Toetsings-kader Verantwoorde hulp voor jeugd* dat zij – door bestaande toetsingskaders te actualiseren, herschikken en waar nodig aan te vullen - in 2013 heeft ontwikkeld. Dit is een basistoetsingskader en wordt – afhankelijk van de te onderzoeken onderwerpen – in zijn geheel of op specifieke onderdelen gebruikt bij het vormgeven van het betreffende toezicht.

Jeugdzorg^{Plus}

In het najaar van 2008 heeft Jeugdzorg Nederland met medewerking van de Inspecties Jeugdzorg, Gezondheidszorg en Onderwijs normen opgesteld voor Jeugdzorg^{Plus} en deze vastgelegd in het *Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*. De inspecties doen binnen het samenwerkingsverband STJ op basis van dit

kwaliteitskader bij alle aanbieders van Jeugdzorg^{Plus} tot en met 2014 stapsgewijs toezicht. De Inspectie Jeugdzorg heeft hierbij het voortouw.
Het toezicht wordt uitgevoerd in drie stappen waarbij het accent ligt op de volgende thema's uit het kwaliteitskader:

1. *gesloten leefomgeving*, met name de rechtspositie van de jeugdige inclusief de toekenning van verlof: dit onderzoek is in 2011 afgerond;
2. *opvoeding, dagprogrammering en personeel*: dit onderzoek heeft plaatsgevonden in 2010/2011 en was met name gericht op het leefklimaat in de instellingen. Het onderzoek is uitgevoerd samen met de Inspectie van het Onderwijs en in samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg;
3. *behandeling en ketensamenwerking*: in 2013 hebben de inspecties Jeugdzorg, Gezondheidszorg en Onderwijs onderzoek gedaan naar de inhoud van de behandeling en de samenwerking in de keten/trajectbenadering bij tien Jeugdzorg^{Plus}-instellingen.

Tot medio 2014 voeren de inspecties nog gezamenlijk toezicht uit bij zeven instellingen. Het gaat daarbij om toezicht stap 3 dat nog uitgevoerd moet worden, om een hertoets stap 3 en om toezicht dat bestaat uit een combinatie van stap 1, 2 en 3 bij instellingen die nog niet lang bestaan en waar de inspecties dit toezicht nog niet hebben uitgevoerd.
Het stapsgewijze toezicht op de Jeugdzorg^{Plus} wordt daarna door de inspecties afgesloten met een overkoepelend eindbericht.

Justitiële jeugdinrichtingen

Ook in 2014 voeren de inspecties Veiligheid en Justitie, Jeugdzorg, Gezondheidszorg, Onderwijs en Sociale Zaken en Werkgelegenheid binnen het samenwerkingsverband STJ een doorlichting uit bij een aantal justitiële jeugdinrichtingen (JJI's). De Inspectie Veiligheid en Justitie heeft bij deze doorlichtingen het voortouw.
Ongeveer een jaar na een doorlichting voeren de inspecties een tussentijds toezicht bij de betreffende JJI uit om na te gaan of de inrichting eventuele tekortkomingen uit de doorlichting heeft aangepakt. In 2014 bezoeken de inspecties ook een aantal JJI's voor een dergelijk tussentijds toezicht. Indien de uitkomsten van een doorlichting of tussentijds toezicht daar aanleiding toe geven, volgt een vervolgonderzoek (hertoets).

Het uitgangspunt is dat een JJI maximaal één keer per jaar onderwerp van toezicht is.

Opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2012 en 2013 heeft de Inspectie Jeugdzorg onderzoeken afgerond naar de kwaliteit en veiligheid van de opvang van de alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) in campussen respectievelijk procesopvanglocaties. In 2014 rondt de inspectie een volgend onderzoek af, dat zich richt op de veiligheid en kwaliteit in de opvang- en woongezinnen van Nidos[6].
Als laatste in dit meerjarige traject doet de inspectie vervolgens onderzoek bij de kleinschalige vormen van AMV-opvang.

Stichting Halt

Op verzoek van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie zijn de inspecties Veiligheid en Justitie en Jeugdzorg in het najaar van 2013 een vooronderzoek gestart naar de invulling van het toezicht op Stichting Halt, met als doel te komen tot een gezamenlijk toetsingskader en toezichtkader.
Zodra deze kaders beschikbaar zijn, starten de inspecties in 2014 met toezicht op de Halt-sector, waarbij de Inspectie Veiligheid en Justitie het voortouw heeft. De invulling hiervan is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek.

Kindermishandeling

De Inspectie Jeugdzorg heeft de afgelopen jaren in haar toezicht op diverse manieren aandacht besteed aan het onderwerp kindermishandeling. Dit zal ook de komende jaren worden voortgezet.
Naar aanleiding van het rapport van de *commissie Samson*[7] hebben de jeugdzorginstellingen onder aanvoering van Jeugdzorg Nederland het initiatief genomen om een kwaliteitskader te ontwikkelen, gericht op het voorkomen van seksueel misbruik. Jeugdzorg Nederland heeft de *commissie Rouvoet* ingesteld die in

[6] Nidos is een (gezins-)voogdij instelling die de voogdijtaak uitvoert voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen.
[7] Commissie Samson (oktober 2012). *Omringd door zorg toch niet veilig.*

mei 2013 het *Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg*[8] heeft vastgesteld en toeziet op de implementatie van dit kader.
Daar waar de commissie Rouvoet toeziet op de implementatie van het kwaliteitskader, zal de Inspectie Jeugdzorg de komende jaren vooral toezien op de naleving van het kwaliteitskader in de praktijk. In het voorjaar van 2014 voert de inspectie toezicht uit op de mate waarin instellingen kinderen beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik en in hoeverre instellingen een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen bevorderen.

In vervolg op het inventariserend onderzoek van de inspectie naar de invoering van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in 2013, gaat de inspectie in 2014 in haar reguliere toezicht na of instellingen de meldcode in de praktijk gebruiken en of de instellingen hun medewerkers scholen op dit gebied.

Caribisch Nederland

In het najaar van 2013 heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht uitgevoerd bij de residentiële voorzieningen, pleegzorg, ambulante jeugdzorg en gezinsvoogdij in Caribisch Nederland. De rapportage hierover verschijnt begin 2014. In 2014 volgt de inspectie de implementatie van de eventuele verbeterplannen die naar aanleiding van dit toezicht zijn gemaakt.

[8] Jeugdzorg Nederland (mei 2013). *Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg.*

2.3 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten

De Inspectie Jeugdzorg maakt een onderscheid tussen *calamiteiten* en *incidenten*.

Calamiteiten

De inspectie verstaat onder een calamiteit een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden gedurende de betrokkenheid van een instelling en die onverwacht en onbedoeld kan leiden of heeft geleid tot een dodelijk of ernstig schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige. Alle overige afwijkingen van de normale gang van zaken met een mogelijk schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige betitelt de inspectie als incidenten.

Alle instellingen die onder het toezicht van de Inspectie Jeugdzorg vallen zijn verplicht iedere calamiteit te melden. De inspectie analyseert en beoordeelt deze meldingen en voert vanaf het moment van melden een duidelijke regie over het onderzoek naar de calamiteit en wie er bij het onderzoek betrokken zijn. In de regel zal de inspectie de betrokken instelling(en) om een feitenrelaas verzoeken. Op grond van het feitenrelaas en de aard van de calamiteit besluit de inspectie of er aanleiding bestaat de calamiteit nader te onderzoeken. Dit nader onderzoek kent verschillende vormen. Waar dat aan de orde is, werkt de inspectie in het onderzoek naar aanleiding van calamiteiten samen met andere rijksinspecties.

Incidenten

Op incidenten wordt een systeemgerichte benadering toegepast. Incidenten hoeven niet individueel gemeld te worden aan de inspectie. De inspectie verwacht dat de instellingen alle incidenten registreren in het kader van hun kwaliteitsbeleid en dat zij een periodieke analyse maken van de geaggregeerde incidenten en op basis daarvan verbetermaatregelen treffen. De Inspectie Jeugdzorg beoordeelt eenmaal per jaar de kwaliteit van de registratie, analyse en verbetermaatregelen op organisatieniveau. Afhankelijk van de kwaliteit van de analyse kan de inspectie toezicht op maat uitvoeren. Met deze werkwijze wordt aangesloten bij de HKZ-certificering. In het HKZ-certificeringsschema zijn registratie en analyse van incidenten opgenomen.

2.4 Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers en professionals

Klachten, zorgen en vragen over de jeugdzorg die de Inspectie Jeugdzorg van burgers en professionals ontvangt, beschouwt zij als signalen die iets kunnen zeggen over de kwaliteit van de jeugdzorg. Er zijn drie manieren waarop de inspectie met een signaal om kan gaan. Afhankelijk van de ernst van het onderwerp, neemt zij direct contact op met de betreffende instelling, brengt het ter sprake bij het eerstvolgende inspectiebezoek of registreert het als signaal over de kwaliteit van de zorg in een bepaalde instelling. Door signalen te registreren krijgt de inspectie informatie die is te gebruiken in het toezicht op de betreffende instelling.
Bij bepaalde signalen, zoals signalen die duiden op een calamiteit of signalen over onzorgvuldige klachtbehandeling, onderneemt de inspectie direct actie richting de betreffende instelling.

De inspectie laat de betrokkene altijd weten wat zij met het signaal doet. Hierbij is het uitgangspunt dat de inspectie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken na ontvangst van het signaal, reageert. Als er omstandigheden zijn waardoor deze termijn niet haalbaar is, dan informeert de inspectie de persoon in kwestie hier tijdig over.

Is een signaal van een burger een concrete klacht, dan verwijst de inspectie de burger door naar de klachtencommissie van de betreffende instelling. Conform de wet neemt de inspectie individuele klachten niet inhoudelijk in behandeling. Daarbij wordt ook aangegeven dat de burger contact op kan nemen met een onafhankelijke vertrouwenspersoon van het *Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)* die kan adviseren en ondersteunen bij het indienen van de klacht.

3. Op weg naar en klaar voor 2015

De Inspectie Jeugdzorg streeft er naar om haar capaciteit zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten en schenkt daarom veel aandacht aan de doorontwikkeling van haar werkwijze en professionaliteit. De beschikbare middelen moeten zo goed mogelijk worden ingezet en de werkwijze moet passen bij de huidige opvattingen over en visie op modern toezicht. Hierbij kijkt de inspectie niet alleen naar het hier en nu, maar richt zij haar blik ook op de toekomst, in het bijzonder op de stelselwijziging jeugdzorg die naar verwachting per 1 januari 2015 een feit zal zijn. Niet alleen de Inspectie Jeugdzorg, maar ook de andere rijksinspecties hebben zichzelf deze opdracht gegeven. Om deze opdracht te kunnen vervullen werken de rijksinspecties zoveel mogelijk samen als ware sprake van één rijksinspectie: de *samenwerkende rijksinspecties*.

In dit hoofdstuk is te lezen welke activiteiten de inspectie in 2014 ontplooit om te komen tot een zo effectief en efficiënt mogelijke en op de toekomst gerichte manier van toezicht.

3.1 Nieuwe wettelijke taken Inspectie Jeugdzorg

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet worden de bevoegdheden van de Inspectie Jeugdzorg aanzienlijk uitgebreid. Zo worden de handhavende taken van de inspectie verruimd en gelijkgetrokken met die van de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Voorbeelden hiervan zijn de handhavende taken die nu nog in de handen van de provincies liggen, het indienen van tuchtklachten en het opleggen van bestuurlijke boetes aan instellingen.
Verder gaat de Inspectie Jeugdzorg vanaf 2015 toezicht houden op het *Keurmerkinstituut*. Dit is de organisatie die is aangewezen voor de certificering van instellingen die jeugdbescherming en/of –reclassering willen uit gaan voeren in het nieuwe stelsel.
Ten slotte gaat de inspectie vanaf 2015 meldingen van klachtencommissies over ernstige situaties bij instellingen beoordelen.

Verder krijgt de inspectie in de loop van 2014 de taak om in het kader van de professionalisering in de jeugdzorg toe te zien op de uitwerking in de praktijk van het kwaliteitskader verantwoorde werktoedeling.

In 2014 gaat de Inspectie Jeugdzorg zich verder voorbereiden op al deze nieuwe taken.

3.2 Afsprakenkader met gemeenten

Daar waar de Inspectie Jeugdzorg nu te maken heeft met de provincies als verantwoordelijken voor de jeugdzorg, zal zij in het nieuwe jeugdstelsel te maken krijgen met de gemeenten. In het kader van de nieuwe jeugdwet zijn de gemeenten namelijk bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de preventie, ondersteuning, hulp en zorg bij opgroeien en opvoeden, psychische problemen en stoornissen. Voor een goede uitvoering van deze taken is ervoor gekozen dat gemeenten bovenlokaal gaan samenwerken en maken alle gemeenten deel uit van één van de 41 regionale samenwerkingsverbanden.
De inspectie is - samen met de andere inspecties die het landelijk toezicht vormen in het nieuwe stelsel - in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) om te komen tot goede afspraken tussen de gemeenten en de inspecties. Dit afsprakenkader komt in de plaats van het afsprakenkader dat de inspectie nu heeft met de provincies. Het betreft hier afspraken over de uitvoering van het toezicht, de manier waarop gemeenten toezichtwensen aan de inspecties kenbaar kunnen maken, het melden en beoordelen van de kwaliteit van nieuwe zorgaanbieders, de rapportering van bevindingen aan de gemeenten, het publiceren van bevindingen en de woordvoering.

3.3 Samenwerking met andere inspecties

De Inspectie Jeugdzorg werkt op diverse manieren samen met andere rijksinspecties.

Samenwerkende rijksinspecties

Binnen het verband van de samenwerkende rijksinspecties werkt de Inspectie Jeugdzorg met alle andere rijksinspecties samen op het gebied van opleidingen, HRM-beleid, ontwikkelen toezichtmethoden, positionering rijksinspecties en informatiemanagement. Het uitgangspunt hierbij is om te werken als ware sprake van één rijksinspectie. In het *Meerjarenprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2011-2014*[9] is te lezen welke activiteiten de inspecties hiertoe gezamenlijk ontplooien.

In 2014 neemt de Inspectie Jeugdzorg in dit verband deel aan de volgende activiteiten:

- opleidingen;
- doorontwikkelen risicogebaseerd toezicht;
- online media en webcare;
- ontwikkelen *Staat van…* per domein (zie paragraaf 3.4).

Daarnaast is de Inspectie Jeugdzorg trekker van het project 'Rol en positionering van toezicht in de beleidscyclus'.

Samenwerkend Toezicht Jeugd

Zoals in de inleiding van hoofdstuk reeds is vermeld, werkt de Inspectie Jeugdzorg binnen het jeugddomein intensief samen met andere inspecties binnen Samenwerkend Toezicht Jeugd. In de tabel op de volgende pagina staan alle geplande toezichtprojecten in STJ-verband waar de Inspectie Jeugdzorg in 2014 een bijdrage aan levert.

[9] Samenwerkende Rijksinspecties (juni 2011). *Meerjarenprogramma Samenwerkende Rijksinspecties 2011-2014.*

Toezichtactiviteit	Betrokken inspecties	Voortouw-inspectie
Gezinnen met geringe sociale redzaamheid	IJZ, IGZ, IVenJ, IvhO, ISZW	IGZ
Thuiszitters	IJZ, IGZ, IVenJ, IvhO, ISZW	IvhO
Ontwikkelen toetsingskader kwaliteit in algemene zin	IJZ, IGZ, IVenJ, IvhO, ISZW	IJZ
Justitiële jeugdinrichtingen	IJZ, IGZ, IVenJ, IvhO, ISZW	IVenJ
Jeugdzorg^{Plus}	IJZ, IGZ, IvhO	IJZ
Stichting Halt	IJZ, IVenJ	IVenJ

Tabel 1: geplande toezichtprojecten 2014 in STJ-verband

Samenwerking met de Inspecties voor de Gezondheidszorg en Veiligheid en Justitie

Bijzondere aandacht verdient de samenwerking met de Inspecties voor de Gezondheidszorg en Veiligheid en Justitie.

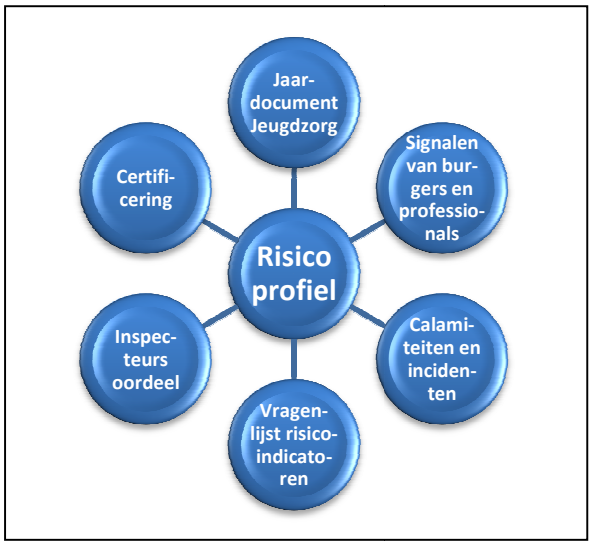
Met de stelselwijziging jeugd gaat de provinciale jeugdzorg tezamen met de jeugd-ggz en jeugd-lvb, over naar de gemeenten. Op dit moment houdt de Inspectie Jeugdzorg toezicht op de provinciale jeugdzorg en de Inspectie voor de Gezondheidszorg op de jeugdgezondheidszorg, de jeugd-ggz en jeugd-lvb. Eind 2013 zijn de inspecties een project gestart dat ervoor zorgt dat de beide inspecties op 1 januari 2015 klaar zijn om geïntegreerd toezicht op het jeugdhulpdomein uit te voeren. Activiteiten die binnen dit project worden ontplooid zijn onder andere:

- het ontwikkelen en implementeren van een gezamenlijke visie en werkwijze met betrekking tot het toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten en risicogebaseerde toezicht;
- het ontwikkelen van afgestemde toetsingskaders;
- het ontwikkelen van een afgestemd handhavingsbeleid en handhavingskaders.

Daarnaast krijgt de Inspectie Veiligheid en Justitie binnen het nieuwe jeugdstelsel de taak toezicht uit te oefenen daar waar het de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen betreft. De concrete samenwerking tussen de inspecties op dit gebied wordt in 2014 verder uitgewerkt en ingevuld.

3.4 Risicomodel en Staat van de Jeugdzorg

De Inspectie Jeugdzorg houdt risicogebaseerd toezicht. Dit houdt in dat de inspectie daar toezicht houdt waar volgens haar de kwaliteits- of de veiligheidsrisico's het grootst zijn. Aan de hand van een zelf ontwikkeld *risicomodel* maakt de inspectie op een systematische wijze een inschatting van deze risico's. Een belangrijke bron voor dit risicomodel zijn de risico-indicatoren die de inspectie de afgelopen jaren voor een aantal werksoorten heeft ontwikkeld en waarop de instellingen tweejaarlijks worden bevraagd. Andere bronnen zijn bijvoorbeeld informatie die voortkomt uit signalen van burgers en professionals, de analyse van de verantwoordingsinformatie die de instellingen jaarlijks op moeten leveren en het professionele oordeel van de inspecteurs.

Figuur 2: risicomodel Inspectie Jeugdzorg

De informatie die voor deze risicogebaseerde werkwijze wordt verzameld en de analyses daarvan gebruikt de inspectie ook als input om op termijn te komen tot een *Staat van de Jeugdzorg*. Hiermee geeft de inspectie invulling aan de ambitie van de samenwerkende rijksinspecties om in de toekomst per domein te komen tot een periodiek verslag over 'de Staat van' de verschillende domeinen. Daarmee willen de inspecties duidelijk maken waar het goed gaat met de naleving van wet- en regelgeving en waar niet. Ook is het de bedoeling om de belangrijkste trends, knelpunten en (nieuwe) risico's te signaleren en te agenderen.
Voor de Inspectie Jeugdzorg geldt dat haar Jaarbericht 2012 hiertoe een opmaat is. Er is een uitgebreid overzicht van meldingen van calamiteiten en signalen van burgers en professionals in opgenomen. De Inspectie Jeugdzorg werkt in 2014 verder aan de kennis, kunde en faciliteiten die nodig zijn om haar jaarbericht door te ontwikkelen tot een periodieke Staat van de Jeugdzorg.

Gebruikte afkortingen

AKJ	Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg
AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
fte	fulltime equivalent
ggz	geestelijke gezondheidszorg
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HRM	Human Resource Management
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
ISZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JJI	Justitiële jeugdinrichting
lvb	licht verstandelijk beperkt
STJ	Samenwerkend Toezicht Jeugd
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten

Wat is de Inspectie Jeugdzorg?
De Inspectie Jeugdzorg is in 1988 bij wet ingesteld en houdt toezicht op de jeugdzorg in Nederland. De inspectie werkt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De inspectie is inhoudelijk onafhankelijk.

Wat zegt de wet over de Inspectie Jeugdzorg?
De Wet op de jeugdzorg geeft de Inspectie Jeugdzorg de volgende taken:
- onderzoek doen naar de kwaliteit van de jeugdzorg;
- toezicht houden op de naleving van de kwaliteitseisen die in de wet staan;
- voorstellen doen voor verbetering.

De inspectie houdt toezicht op verzoek van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister van Veiligheid en Justitie, de provincies of uit eigen beweging.

Wat is toezicht?
Toezicht houden betekent dat de inspectie informatie verzamelt over de kwaliteit van de jeugdzorg, zich een oordeel vormt en zo nodig ingrijpt. Ook kijkt de inspectie of het beleid voor de jeugdzorg in de praktijk goed werkt. Daarover adviseert de inspectie gevraagd en ongevraagd.
De rapporten van de inspectie zijn in principe openbaar. De openbaar gemaakte rapporten staan op de website van de inspectie: www.inspectiejeugdzorg.nl

Wat wil de Inspectie Jeugdzorg met het toezicht bereiken?
De inspectie wil met haar onderzoeken bijdragen aan:
- het behouden en bevorderen van de kwaliteit van de jeugdzorg;
- het versterken van de positie van jongeren en hun ouders of verzorgers (de cliënten);
- de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Waar houdt de inspectie toezicht?
De Inspectie Jeugdzorg kent vijf 'domeinen' van toezicht. De inspectie heeft namelijk volgens vijf verschillende wetten toezichttaken en bevoegdheden:
- Wet op de jeugdzorg;
- Beginselenwet justitiële jeugd-inrichtingen;
- Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie;
- Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers;
- Subsidieregeling opvang kinderen van ouders met een trekkend bestaan.

De inspectie heeft op grond van die wetten toezicht op de volgende organisaties:
- de bureaus jeugdzorg;
- de jeugdzorgaanbieders;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen;
- de Raad voor de Kinderbescherming;
- de schippersinternaten.

Inspectie Jeugdzorg
Postbus 483
3500 AL Utrecht
030 2305230

info@inspectiejz.nl
www.inspectiejeugdzorg.nl

